

Стан і перспективи розвитку об'єднаних територіальних громад

Проаналізовано динаміку формування об'єднаних територіальних громад. З'ясовано, що вона значною мірою обумовлена тим, що законодавчо передбачено лише добровільне об'єднання, що у подальшому уповільнить процес і спричинить певні проблеми. Обґрунтовано положення про те, що важливим шляхом підвищення ефективності місцевого самоврядування та формування спроможності територіальних громад є максимальне залучення інституцій громадянського суспільства, представників бізнесу до співробітництва на партнерських засадах. Встановлено, що значна розбіжність результативності об'єднаних територіальних громад обумовлена їх стартовими умовами та рівнем наявного менеджменту. Доведено, що досягнення об'єднаними територіальними громадами фінансової спроможності буде можливе шляхом наповнення місцевих бюджетів доходами від єдиного податку, акцизу на пальне, плати за землю та іншими власними доходами, а не лише через ПДФО. Визначено пріоритетні напрями діяльності органів місцевого самоврядування щодо посилення фінансової стійкості та самостійності місцевих бюджетів. Визначено роль прогнозування змін у структурі населення територій у плануванні їх просторового розвитку для забезпечення сталого, збалансованого розвитку об'єднаних територіальних громад.

Ключові слова: децентралізація, інститути громадянського суспільства, об'єднані територіальні громади, прогнозування змін у структурі населення територій, спроможність місцевого самоврядування.

Постановка проблеми. Успішність реалізації мети Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» – упровадження в Україні європейських стандартів життя та її виходу на провідні позиції у світі – значною мірою залежить від науково-методологічного та методичного забезпечення децентралізації та реформи державного управління, скерованих на: відхід від централізованої моделі управління в державі; забезпечення спроможності місцевого самоврядування; побудову ефективної системи територіальної організації влади в Україні; реалізацію положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності та фінансової самодостатності місцевого самоврядування; побудову ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій, яка здатна виробляти та реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики [1].

Ефективність децентралізації публічної влади в Україні залежить від узгодженості реформування, розвитку та діяльності трьох суспільних підсистем: державного управління, місцевого самоврядування, громадянського суспільства. У межах реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади на засадах децентралізації виникають нові управлінські виклики для центральних і регіональних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, у тому числі об'єднаних територіальних громад (ОТГ), які набувають значно ширших повноважень і більшої фінансової спроможності. Отримані ОТГ нові повноваження та ресурси активізували діяльність громад і органів місцевого самоврядування, підвищили усвідомлення відповідальності керівництва та членів територіальних громад за вирішення ними самими більшості їх проблем, що є природним процесом самоорганізації населення, розвитку громадянського суспільства.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз стану та визначення перспектив розвитку об'єднаних територіальних громад доцільно здійснювати з урахуванням теоретичних і практичних напрацювань таких дослідників, як: О. Батанова, Л. Беззубко, О. Берданова, Г. Борщ, В. Вакуленко, Г. Васильченко, Н. Гринчук, Т. Гургула, Ю. Дехтяренко, Н. Єременко, О. Захарова, О. Ігнатенко, В. Колтун, В. Куйбіда, Н. Липовська, І. Лопушинський, В. Мамонова, Є. Матвіїшин,

С. Могильний, Ю. Молодожен, В. Новак, С. Серьогін, А. Ткачук, В. Федоренко, В. Юзефович та ін.

Метою статті є визначення шляхів забезпечення сталого, збалансованого розвитку об'єднаних територіальних громад на основі аналізу динаміки їх формування та показників їх результативності.

Основні результати дослідження. Міжнародний досвід і успішні вітчизняні практики засвідчують, що важливим шляхом підвищення ефективності місцевого самоврядування та формування спроможності територіальних громад є максимальне залучення інституцій громадянського суспільства, представників бізнесу до співробітництва на партнерських засадах.

За даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, станом на 12 березня 2019 р. створено 884 ОТГ, динаміку формування яких подано в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка формування ОТГ у 2015-2019 рр.

№ з / п	Показники динаміки 2015–2019 рр.	Роки				
		2015	2016	2017	2018	2019
1	Кількість територіальних громад (ТГ), що об'єдналися та приєдналися (<i>* % від загальної кількості рад базового рівня станом на 01.01.2015 р.</i>)	813	1781	3177	3738	4110 *37,5%
2	Кількість необ'єднаних і неприєднаних ТГ (<i>* % від загальної к-ті рад базового рівня станом на 01.01.2015 р. без урахування тимчасово окупованої території (ТОТ)</i>)	10148	9180	7784	7223	6851 *62,5%
3	Кількість об'єднаних територіальних громад	159	366	665	806	884
4	Середня кількість ТГ, що об'єдналися в одну ОТГ (<i>* – у середньому за 2015-2019 рр.</i>)	5,1	4,7	4,7	4,0	4,8 *4,6
5	Середня чисельність населення однієї ОТГ (осіб) (<i>* суттєве збільшення за рахунок приєднання ТГ до міст обласного значення; ** у середньому 2015-2019 рр.</i>)	8711	8411	8417	18968*	9910 **10284
6	Чисельність жителів в ОТГ (млн осіб; <i>* % від загальної чисельності населення України</i>)	1,4	3,1	5,6	8,3	9,1 *25,7%
7	Площа ОТГ (тис. км ² ; <i>* % від загальної площі України без урахування ТОТ</i>)	36,8	89,6	167,5	193,4	215,2 *38,5%
8	Частка власних доходів місцевих бюджетів (загальний фонд) у ВВП, %	5,1%	6,2%	6,5%	7,1% <i>(прогноз)</i>	6,8% <i>(прогноз)</i>
9	Власні доходи загального фонду місцевих бюджетів, млрд грн	98,2	146,6	192,7	234,1	267,0 <i>(прогноз)</i>
10	Частка місцевих податків і зборів у власних доходах місцевих бюджетів (загальний фонд), %	26,6%	28,8%	27,3%	26,1%	27,5% <i>(прогноз)</i>
11	Державна фінансова підтримка місцевого та регіонального розвитку, млрд грн	3,7	7,3	16,1	19,37	20,75

Побудовано за [2].

Показники динаміки формування ОТГ у Львівській області, площа якої становить 21833 км², кількість населення – 2 513 807 осіб, кількість територіальних громад – 556, такі: у 2015 р. сформовано 15 ОТГ, у 2016 р. – 7, у 2017 р. – 13, 2018 р. – 5, тобто – 40 об'єднаних територіальних громад, які займають площу в 4867,11 км² (22,29%) [3] і де проживає «345 тис. мешканців або 13% від загальної

чисельності населення» [4]. У рейтингу областей щодо формування спроможних громад Львівщина посідає 19 місце з 24 (табл. 2).

Таблиця 2

Показники Львівщини в рейтингу областей щодо формування спроможних громад

Область	чисельності населення області, тис. осіб		Площа області, км ²	спроможних громад (ОТГ, МОЗ)		Кількість територіальних громад в області до утворення ОТГ	ТГ, що не об'єдналися та не приєдналися		де не розпочато процес добровільного об'єднання ТГ		кількістю жителів менше 5 тис. осіб		Загальне місце за параметрами		
	Усього за 2015-2019 рр.			Всього 2015-2019			Усього 2015-2019 рр.		Усього 2015-2019 рр.		Усього 2015-2019 рр.				
	Кількість населення ОТГ та МОЗ	%		Площа ОТГ, МОЗ	%		Кількість ТГ, що не об'єдналися і не приєдналися	%	Загальна кількість районів	Кількість районів, де не утворено ОТГ і відсутні ТГ, що приєдналися до ОТГ чи МОЗ	%	Кількість ОТГ		%	
Львівська	2527,7	1474,9	58,3	21833	8554	46,3	711	537	5,5	20	4	20	11	27,5	19
Разом по областях	5333,8	24469,7	69,3	58676	23921	40,1	961	6727	1,4	465	96	20,9	326	36,9	1-24

Побудовано за [2].

Такі показники та динаміка значною мірою обумовлені тим, що законодавчо передбачено лише добровільне об'єднання, а тому має підстави твердження, що «формування ОТГ найближчим часом за принципом добровільності вже себе вичерпало» внаслідок чого спостерігається певна «сповільненість чи латентність з боку деяких керівників органів місцевого самоврядування» [4]. Враховуючи те, що у 2020 р. пройдуть вибори до місцевих рад, які будуть відбуватися на новій основі – виключно в ОТГ, «2019 рік буде достатньо складний з точки зору добровільного об'єднання, хоча б тому, що невідомо чи за рік до загальних місцевих виборів будуть призначати вибори в ОТГ» [4].

Статтею 4 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [5] одною з основних умов добровільного об'єднання територіальних громад визначено, що якість і доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання. Тому питання соціально-економічної успішності ОТГ є метою та результатом їх створення. Успішність ОТГ ґрунтується на здатності наповнювати власні бюджети та фінансувати видатки, які поліпшують життя громад. І тут здобутки ОТГ дуже різняться.

Групою фінансового моніторингу Центрального офісу реформ при Мінрегіоні проведено експертний аналіз бюджетів за 9 місяців 2018 р. 665 ОТГ (5593,3 тис. осіб), розподілених за чисельністю населення у 4 групи:

1 група: 87 ОТГ з чисельністю населення понад 15 тис. жителів (загальна чисельність населення в групі – 1866,2 тис. осіб, що складає 33,4% від всього населення досліджуваних ОТГ);

2 група: 103 ОТГ з чисельністю населення від 10 до 15 тис. жителів (загальна чисельність населення в групі – 1267,3 тис. осіб, що складає 22,7%);

3 група: 227 ОТГ з чисельністю населення від 5 до 10 тис. жителів (загальна чисельність населення в групі – 1596,5 тис. осіб, що складає 28,5%);

4 група: 248 ОТГ з чисельністю населення менше 5 тис. жителів (загальна чисельність населення в групі – 863,3 тис. осіб, що складає 25,4%).

За результатами аналізу зроблено такі узагальнення у розрізі чотирьох показників, які характеризують фінансові аспекти діяльності ОТГ [6]:

1. Власні доходи на одного мешканця (співвідношення обсягу надходжень власних доходів до чисельності мешканців відповідної ОТГ):

- за дев'ять місяців 2018 р. до місцевих бюджетів 665 ОТГ надійшло 14,6 млрд грн, що на 69,4% (+ 6,0 млрд грн) більше від надходжень, отриманих ОТГ за 9 місяців 2017 р.; з розрахунку на одного мешканця громади отримали 2596,1 грн, що більше від аналогічного періоду минулого року на 1063,8 грн (у 1,7 рази);
- по 276 ОТГ (41,5%) показник власних доходів на одного мешканця перевищує середній показник по всіх ОТГ, зокрема, по 1-ій групі – 35 з 87 ОТГ, по 2-ій групі – 45 з 103, по 3-ій групі – 84 з 227 ОТГ, по 4-ій групі – 112 з 248 ОТГ;
- у середньому, одна ОТГ з 1-ї групи отримала 53,1 млн грн власних доходів, з 2-ї групи – 33,0 млн грн, з 3-ї групи – 18,3 млн грн, з 4-ї групи – лише 9,7 млн грн.

2. Динаміка надходжень місцевих податків і зборів у 2018 р., порівняно з 2017 р.:

- серед громад: 1-ї групи найвищий показник приросту місцевих податків і зборів становить 165,2% і лише по 3 громадах (3,4%) надходження зменшилися, порівняно з минулим роком; 2-ї групі найвищий показник приросту становить 157,2% і у 9 громад (8,7%) зафіксовано від'ємний приріст; 3-ї групи найвищий показник приросту становить 173,3% і по 18 ОТГ (7,9%) зменшилися надходження; 4-ї групи найвищий показник приросту складає 7,3 рази, однак 30 ОТГ мають від'ємний показник приросту (12,1%).

3. Рівень дотаційності бюджетів (співвідношення обсягу базової чи реверсної дотації до загальної суми доходів ОТГ без урахування субвенцій з Державного бюджету): у громад 1-ї групи найвищий рівень дотаційності становить 48,3%; у громад 2-ї групи – найвищий рівень ротаційності – 55,6%; у громад 3-ї групи найвищий рівень ротаційності – 58,8%; у громад 4-ї групи найвище значення становить 62,2%.

4. Питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах ОТГ (питома вага видатків на утримання апарату управління органів місцевого самоврядування в сумі власних доходів загального фонду) становить: у 1-й групі – у 39 ОТГ (44,8%) видатки на управління перевищують 20% від обсягу власних доходів, з них у одній громаді цей показник складає 57,4 у 2-й групі – у 60 (58,3%) ОТГ показник видатків на управління перевищує 20%, у тому числі найвищий показник становить 54,9%; у 3-й групі – у 173-х ОТГ (76,2%) видатки на управління перевищують 20% від обсягу власних доходів, у тому числі по 12 ОТГ показник становить понад 50%, а найбільша питома вага управлінських видатків складає 87,1%; у 4-й групі – у 222 (89,5%) ОТГ видатки на управління перевищують 20% обсягу власних доходів, зокрема по 21 ОТГ показник становить понад 50%, а найбільша питома вага управлінських видатків – 76,1%.

Отже, якщо у 2018 р. середній показник власних доходів на одного мешканця по всіх ОТГ в Україні становив 2700 грн, то лише в 12-ти ОТГ (> 2%) він перевищував 10 000 грн, а найуспішніша громада мала 18 000 грн власних доходів на одного мешканця (табл. 3) [6]. Така «дисперсія» результативності ОТГ обумовлена їх стартовими умовами та менеджментом. Серед стартові умов значну роль відіграють такі, як:

- наявність на території ОТГ великих бізнесових структур і бюджетних установ, оскільки податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) забезпечує понад 50% усіх доходів ОТГ;

- близькість до обласних центрів і великих міст, що створює передумови до розвитку інфраструктури ОТГ, функціонування малого та середнього бізнесу, наповнення місцевого бюджету;
- об'єднання громади з більш сильною громадою (на території якої розміщено великі підприємства), внаслідок чого перша отримує у свої розпорядження більше коштів від надходжень, зокрема від ПДФО.

У табл. 3 подано кількісні дані 10 найуспішніших ОТГ за власними доходами на 1 мешканця.

Таблиця 3

10 лідерів ОТГ: за власними доходами на 1 мешканця (за 9 місяців 2018 р.)

ОТГ	Область	Чисельність населення, тис. осіб	на 1 жителя, тис. грн	Власні доходи				
				ПДФО	Єдиний податок	Акциз на пальне	Плата за землю	Ін. власні доходи
Гроїцька	Дніпропетровська	2,7	17,9	79	3	4	13	1
Сенчанська	Полтавська	3	16,7	22	2	0	4	73
Слобожанська	Дніпропетровська	14,6	15,7	63	7	12	9	10
Боратинська	Волинська	7,5	12,1	87	4	4	2	3
Вербківська	Дніпропетровська	7,5	11,2	89	4	0	7	1
Олівська	Житомирська	5,3	11	72	7	4	6	11
Богданівська	Дніпропетровська	6,8	10,9	84	4	1	10	1
Шахівська	Донецька	2,9	10,7	22	9	0	69	0
Степанецька	Черкаська	5,3	10,5	85	6	0	8	1
Гречаноподівська	Дніпропетровська	3,6	10,4	7	3	0	89	1

Побудовано за [7].

З огляду на те, що визначальним чинником фінансової забезпеченості ОТГ є фактичне наповнення місцевих бюджетів доходами від ПДФО, постійно буде ставитись питання його надходження до бюджетів громад за місцем праці чи проживання працівника. Сама ж диференціація між ОТГ за обсягами і структурою власних доходів таким чином не може бути вирішеною. Тому досягнення ОТГ фінансової спроможності буде можливим шляхом наповнення місцевих бюджетів доходами від єдиного податку, акцизу на пальне, плати за землю та іншими власними доходами, а не лише через ПДФО. Водночас залишається пріоритетним для ОТГ їх відкриття на їх територіях нових підприємств.

Експерти наголошують, що підвищення ролі місцевих податків і зборів, досягнення їх максимально можливої мобілізації має бути одним з пріоритетних завдань для органів місцевого самоврядування. Це, своєю чергою, сприятиме посиленню фінансової стійкості та самостійності місцевих бюджетів, ефективності використання наявного фіскального потенціалу відповідних територій і, як наслідок, покращання рівня та якості послуг, що надаються жителям громад. Формування значної частини власних доходів місцевих бюджетів – у прямій залежності від того, наскільки ефективно органи місцевого самоврядування зможуть організувати весь комплекс робіт з запровадження та мобілізації місцевих податків і зборів [6]. А для цього органам місцевого самоврядування доцільно зосередити діяльність на:

- формуванні привабливого середовища для проживання та провадження бізнесу;
- співпраці з обласною владою. Успішним досвідом у цьому є Львівщина, де з 2016 р. обласна влада співфінансує (на конкурсних засадах і з обов'язковим залученням до співфінансування коштів самої громади (з бюджету ОТГ), коштів її жителів і приватних інвесторів) проекти місцевого розвитку (так звані мікропроекти місцевого розвитку);

- ошадливості і раціональному використанні коштів (ефективність менеджменту в ОТГ) – в успішних громадах видатки на управлінський апарат здебільшого коливаються в межах 12-15% обсягу власних доходів (за умовного нормативу 20%).

Особливої уваги у площині забезпечення сталого, збалансованого розвитку об'єднаних територіальних громад заслуговує питання прогнозування змін у структурі населення територій як основи планування їх просторового розвитку.

Упродовж 2011-2014 рр. у межах реалізації проекту міжнародної технічної допомоги «Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України» з використанням відповідної комп'ютерної моделі розроблено демографічні прогнози для шести міст України (Дніпро, Дрогобич, Кривий Ріг, Львів, Нікополь, Червоноград). Слухачі Львівського регіонального інституту Національної академії державного управління при Президенті України навчаються використовувати цю модель під час вивчення дисципліни «Прогнозування розвитку територій». Для інших публічних службовців, яким складно самотійно оволодіти нею, було розроблено простіший підхід, який дає змогу виконувати демографічне прогнозування для міст,

Таблиця 4

Дані про чисельність населення Львівщини у 2018 р. (зокрема віком до 15 років) та результати прогнозування чисельності населення у 2038 р.

Територія	Чисельність населення		Зміна		Чисельність у віці до 15 років		Зміна за 20 років	
	2018 р.	2038 р.	осіб	%	2018 р.	2038 р.	осіб	%
Бродівський район	58 860	53 523	-5 337	-9,1%	9 994	7 287	-2 707	-27,1%
Буський район	46 541	47 904	1 363	2,9%	8 417	7 184	-1 233	-14,6%
Городоцький район	68 716	64 457	-4 259	-6,2%	11 945	8 678	-3 267	-27,4%
Дрогобицький район	74 537	71 984	-2 553	-3,4%	12 735	9 520	-3 215	-25,2%
Жидачівський район	67 426	56 702	-10 724	-15,9%	10 240	6 449	-3 791	-37,0%
Жовківський район	110 787	110 995	208	0,2%	20 602	16 265	-4 337	-21,1%
Золочівський район	69 382	66 088	-3 294	-4,7%	11 259	8 335	-2 924	-26,0%
Кам'янка-Бузький район	57 396	56 565	-831	-1,4%	10 276	8 113	-2 163	-21,0%
Миколаївський район	62 989	61 262	-1 727	-2,7%	11 323	8 864	-2 459	-21,7%
Мостиський район	56 938	55 604	-1 334	-2,3%	10 385	8 541	-1 844	-17,8%
Перемишлянський район	38 603	36 820	-1 783	-4,6%	6 594	5 939	-655	-9,9%
Пустомитівський район	119 417	130 427	11 010	9,2%	21 075	18 427	-2 648	-12,6%
Радехівський район	47 456	43 436	-4 020	-8,5%	8 097	6 260	-1 837	-22,7%
Самбірський район	67 972	62 433	-5 539	-8,1%	11 833	8 689	-3 144	-26,6%
Сколівський район	47 612	48 195	583	1,2%	9 446	8 329	-1 117	-11,8%
Сокальський район	92 136	82 844	-9 292	-10,1%	15 394	10 770	-4 624	-30,0%
Старосамбірський район	77 460	75 201	-2 259	-2,9%	12 364	9 144	-3 220	-26,0%
Стрийський район	62 039	58 718	-3 321	-5,4%	10 592	7 997	-2 595	-24,5%
Гурківський район	49 772	49 056	-716	-1,4%	10 263	9 502	-761	-7,4%
Яворівський район	126 169	126 821	652	0,5%	24 793	19 797	-4 996	-20,2%
м. Борислав	36421	30223	-6 198	-17,0%	6101	3937	-2 164	-35,5%
м. Дрогобич	95011	81885	-13 126	-13,8%	13668	8621	-5 047	-36,9%
м. Моршин	4311	3479	-832	-19,3%	706	474	-232	-32,9%
м. Новий Розділ	28969	25220	-3 749	-12,9%	4217	2455	-1 762	-41,8%
м. Самбір	34538	31398	-3 140	-9,1%	5590	3603	-1 987	-35,5%
м. Стрий	58736	49109	-9 627	-16,4%	8872	5218	-3 654	-41,2%
м. Трускавець	20261	15438	-4 823	-23,8%	2810	1582	-1 228	-43,7%
м. Червоноград	80716	72053	-8 663	-10,7%	12625	7604	-5 021	-39,8%
м. Львів					111859	83316	-28 543	-25,5%

Побудовано за [8].

районів, об'єднаних територіальних громад чи окремих населених пунктів на основі меншого обсягу початкової інформації. Відповідна комп'ютерна модель і вказівки щодо її застосування передано Львівському центру розвитку місцевого самоврядування для використання в ОТГ області [8].

Результати прогнозування змін чисельності населення територій Львівської області, зокрема віком до 15 років (табл. 4), даних про наповненість дошкільних навчальних закладів і закладів середньої освіти дають підстави стверджувати про доцільність:

- у межах просторового планування будівництва нових дошкільних закладів і шкіл лише на тих територіях, де не забезпечується надання таких послуг відповідно до місткості цих закладів і радіусу обслуговування з погляду доступності до них;
- розміщення у певних ситуаціях дошкільного закладу в одній будівлі зі школою;
- використання результатів прогнозування за запропонованим підходом для підвищення якості розроблення стратегій, генеральних планів населених пунктів, профілів громад тощо, що дасть змогу обґрунтовано планувати соціальний, економічний і просторовий розвиток територій [8].

Висновки. Для успішного здійснення децентралізації в Україні, крім зазначених аспектів, необхідні напрацювання науково-методичних і методологічних засобів щодо визначення проблемних ситуацій в узгодженості управлінських впливів органів державної влади, органів місцевого самоврядування й інститутів громадянського суспільства на розвиток на регіональному та місцевому рівнях соціально-економічних і гуманітарних процесів, зокрема у площині забезпечення сталого, збалансованого розвитку ОТГ; прискорення процесів розвитку ОТГ, розширення процесів співробітництва в межах ОТГ державних, самоврядних, бізнесових (підприємницьких), громадських суб'єктів на основі використання новітніх форм комунікацій; забезпечення якісного надання послуг в ОТГ, формування інформаційно-комунікаційної інфраструктури в ОТГ.

Список використаних джерел

1. Стратегія сталого розвитку «Україна–2020». Схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. Станом на 12 березня 2019. *Децентралізація*: сайт. URL: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/389/10.03.2019.pdf>
3. Львівська область. *Децентралізація*: сайт. 2019. URL: <https://decentralization.gov.ua/areas/0322>
4. Головіна С. ОТГ Львівщини охопили 23% території області. *Львівський портал*: сайт. 23.10.2018 р. URL: <https://portal.lviv.ua/news/2018/10/23/otg-lvivshhini-ohopili-23-teritoriyi-oblasti>
5. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
6. Експертний аналіз бюджетів 665 ОТГ за 9 місяців 2018 року. *Децентралізація*: сайт. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10138>
7. Рейтинг богатейших ОТГ, или Где в Украине жить хорошо. *Liga.net*: сайт. 20.02.2019. URL: <https://biz.liga.net/all/all/article/rejting-bogateyshih-otg-ili-gde-v-ukraine-jit-horosho>
8. Матвійшин Є. Г. Прогнозування змін у структурі населення територій як основа планування їх просторового розвитку. *Проблеми розвитку публічного управління в Україні*: пленар. засід. наук. практ. конф. за міжнар. уч. (11-12 квітня 2019 р., м. Львів). Львів: ЛПІДУ НАДУ, 2019.

References

1. Stratehiya staloho rozvytku «Ukrayina–2020» [Ukraine-2020 sustainable development strategy] (2015). Approved by the Decree of the President of Ukraine on 2015, Jan 12, 5/2015. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> [in Ukrainian].
2. Monitorynh protsesu detsentralizatsiyi vlady ta reformuvannya mistsevoho samovryaduvannya. Stanom na 12 bereznya 2019 [Monitoring the process of decentralization of power and reform of local self-government. On Mar 12, 2019] (2019). *Decentralization*: Website. Retrieved from <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/389/10.03.2019.pdf> [in Ukrainian].

3. L'vivs'ka oblast' [Lviv region] (2019). *Decentralization*: Website. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/areas/0322> [in Ukrainian].
4. Holovina, S. (2018, Oct 23). OTH L'vivshchyny okhopyly 23% terytoriyi oblasti [UTCs of Lviv region covered 23% of the region's territory]. *Lviv portal*: Website. Retrieved from <https://portal.lviv.ua/news/2018/10/23/otg-lvivshhini-ohopili-23-teritoriyi-oblasti> [in Ukrainian].
5. Pro dobrovil'ne ob'yednannya terytorial'nykh hromad [On Voluntary Association of Territorial Communities] (2015). Law of Ukraine, adopted on 2015, Feb 05, 157-VIII. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> [in Ukrainian].
6. Ekspertnyy analiz byudzhetiv 665 OTH za 9 misyatsiv 2018 roku [Expert analysis of budgets 665 united territorial communities for 9 months of 2018] (2018). *Decentralization*: Website. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/10138> [in Ukrainian].
7. Reyting bogateyshikh OTG, ili Gde v Ukraine zhit' khorosho [Rating of the richest UTC, or Where to live well in Ukraine] (2019, Feb 20). *Liga.net*: Website. Retrieved from <https://biz.liga.net/all/all/article/rejting-bogateyshih-otg-ili-gde-v-ukraine-jit-horosho> [in Russian].
8. Matviyishyn, Ye. H. (2019). Prohnozuvannya zmin u strukturi naselennya terytoriy yak osnova planuvannya yikh prostorovoho rozvytku [Prediction of changes in the population structure of territories as the basis for planning their spatial development]. In *Problemy rozvytku publichnoho upravlinnya v Ukraini [Problems of public administration development in Ukraine]*: plenary meeting of sci. pract. conference with international participation (2019, April 11-12, Lviv). Lviv: Lviv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine. [in Ukrainian].

Zahorsky V. S. Current condition and development perspectives of united territorial communities.

Efficiency of public authorities' decentralization in Ukraine depends on the coherent reforming, development and activity of three social subsystems: public management, local governance, civil society. Reforming of local governance and authorities' territorial organization based on decentralization causes new managerial challenges for central and regional authorities and local governments, including the united territorial communities (UTCs), which acquire new much broader competences and stronger financial capacity. The paper aims to define the ways to provide sustainable balanced development of united territorial communities based on the analysis of the dynamics of their forming and the rates of their efficiency. The dynamics of forming of united territorial communities is analyzed. The author reveals that it is stipulated to a great extent by the fact that law provides only for voluntary consolidation, which will further slow the process down and cause some problems. The paper explains the statement that maximum attraction of civil society institutions and business representatives to cooperation on partnership basis is an important way to improve the efficiency of local governance and form the capacity of territorial communities. The author notes that the substantial gap in the efficiency of united territorial communities is stipulated by their initial conditions and the level of available management. The paper proves that achievement of financial capacity for territorial communities is possible through filling the local budgets with revenues from single tax, fuel excise, land fee and other own income rather than solely through individual tax. The priority activity directions of local governments on strengthening of financial stability and independence of local budgets are defined. The role of prediction of changes in the structure of territories' population in spatial development for securing of sustainable balanced development of united territorial communities is determined.

Key words: decentralization, civil society institutes, united territorial communities, prognosis of changes in the structure of territories' population, capacity of local self-governance.

Загорський Володимир Степанович – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, директор Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (e-mail: zahorskyi@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3260-3271>).

Zahorskyi Volodymyr Stepanovych – Dr. Sci. (Econ.), Prof., Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, Director of the Lviv Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration.

Надійшло 20.05.2019 р.